

Bu gün enerji təhlükəsizliyi bütün ölkələrin milli təhlükəsizlik məsələsidir. Enerjinin şaxələndirilməsi də istehlakçı və istehsalçı ölkələr üçün vacibdir. Beləliklə, zənnimcə, biz misilsiz əməkdaşlıq formatına nail olmuşuq. Düzgün hesablanmış maraqlar balansı var ki, burada istehsalçı olan Azərbaycanın maraqları tranzit və istehlakçı ölkələrin maraqları ilə üst-üstə düşür. Məhz bunun nəticəsində bəzilərinin o qədər də real hesab etmədikləri bir layihənin həyata keçirilməsi mümkün olmuşdur.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Təkcə iqtisadi deyil, həm də mühüm geosiyasi əhəmiyyətə malik layihə

TANAP layihəsinin təməlinin qoyulmasından 7 il ötür

Son 18 ildə "Əsrin müqaviləsi" sayəsində ölkəmizin imkanları ardıcıl şəkildə genişlənilib. Qaz ehtiyatları 1 trilyon kubmetrdən çox olan "Şahdəniz" qaz kontraktı üzrə saziş bağlanılıb. Xəzər dənizini Qara dənizlə birləşdirən yeni bir ixrac marşrutu – Bakı-Supsa neft kəməri tikilib. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin inşası Azərbaycanı dünyada, həm də qaz ölkəsi kimi tanıdıb. Bütün bunlarla bərabər, 2007-ci il iyulun 3-də Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz" yatağından hasil edilən təbii yanacaq Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz boru kəməri ilə Türkiyənin qaz kəmərləri sistemində daxil olub. 2011-ci ildə isə Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında Xəzərdən Avropaya birbaşa qaz nəql edən marşrutların yaradılmasını dəstəkləyən strateji enerji əməkdaşlığına dair memorandum imzalanıb və bununla da Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin reallaşdırılması istiqamətində tarixi addım atılıb.

Cənub Qaz Dəhlizinin seqmentlərini "Şahdəniz-2", Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi, TANAP və TAP layihələri təşkil edir. Xatırladaq ki, 2012-ci ildə, Avropa İttifaqı ilə bəyanatın imzalanmasından bir il sonra, Azərbaycan və Türkiyə arasında TANAP layihəsinin inşası ilə bağlı müqavilə imzalanıb. Adı çəkilən müqavilənin imzalanması Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsi baxımından çox mühüm hadisə idi. Yeri gəlmişkən, 2018-ci ildə TANAP-ın icrası başa çatdıqdan sonra, 2020-ci ildə TAP layihəsi də yekunlaşdırıldı.

İki qardaş ölkənin-Türkiyə və Azərbaycanın enerji sektorunda indiyədək davam edən uğurlu əməkdaşlığının mühüm nümunələrindən biri olan TANAP Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) və TAP-la birgə Cənub Qaz Dəhlizinin ən vacib halqasını təşkil edib.

Layihə Azərbaycan, Türkiyə və Avropa İttifaqını bir-birinə daha da yaxınlaşdırır və təqdim etdiyi potensial ilə global enerji geosiyasetini yenidən formalaşdırır. Bu xüsusiyyəti ilə TANAP gələcəkdə planlaşdırılması nəzərdə tutulan enerji layihələri üçün də baza rolunu oynayır.

TANAP Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə mövcud iqtisadi və siyasi əməkdaşlığının daha da inkişaf etməsinə verdiyi töhfə ilə Azərbaycanı Türkiyənin ikinci, Avropa İttifaqının isə yeni qaz tədarükçüsünə çevirir.

Təmali 2015-ci il martın 17-də Türkiyənin Qars vilayətinin Selim rayonunda qoyulan TANAP Türkiyənin ərazisində 1850 kilometrlik məsafə qət edir, ölkənin 20 vilayətindən, 67 rayonundan və 600 kəndindən keçərək Avropaya çatır. TANAP Gürcüstan-Türkiyə sərhədində genişləndirilmiş CQBK (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri) ilə birləşir, Türkiyə-Yunanistan sərhədində isə TAP-a (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) qovuşur. Kəmərin Gürcüstan-Türkiyə sərhədində başlayıb Əskişəhərdə bitən

hissəsinin uzunluğu 1350 kilometr, oradan Türkiyə-Yunanistan sərhədində olan hissəsi isə 480 kilometr təşkil edir.

Enerjinin İpək yolu sayılan bu kəmər 2018-ci il iyunun 12-də Türkiyənin Əskişəhər şəhərində istifadəyə verilib. Qardaş ölkəyə ilk qaz həcmələrinin nəqli planlaşdırıldığı kimi, həmin il iyunun 30-da başlanıb. Prezident bu qaz xətti barədə deyib: "2007-ci ildə biz Azərbaycandan Gürcüstana, oradan isə Türkiyəyə uzanan qaz boru kəmərinin inşasını başa çatdırdıq. Bunun özü də tarixdə bir ilk idi - Azərbaycan qonşu ölkələri təbii qaz ilə təmin etməyə başladı. Nəhayət, 2012-ci ildə, Avropa İttifaqı ilə bəyanatın imzalanmasından bir il sonra biz Azərbaycan və Türkiyə arasında TANAP layihəsinin inşası ilə bağlı müqavilə imzaladıq. Bu, "Cənub qaz dəhlizi"nin həyata keçirilməsi baxımından çox mühüm hadisə idi. 2018-ci ildə TANAP-ın icrası başa çatdıqdan sonra, 2020-ci ildə TAP layihəsi də yekunlaşdırılmışdır".

TANAP təkcə iki ölkə və region üçün deyil, həm də bütün Avrasiya məkanı üçün önəm daşıyan layihədir. Məlum olduğu kimi, Cənub Qaz Dəhlizi bir sıra ölkələrin, layihənin ayrı-ayrı seqmentlərində tərəfdaşlıq edən çoxsaylı şirkətlərin sıx əməkdaşlığı nəticəsində gerçəkləşib. Dəhlizlə nəql olunacaq təbii yanacağın Avropanın iri şirkətləri tərəfindən alınması nəzərdə tutulub.

Enerji sahəsində beynəlxalq iş birliyinin ən uğurlu layihələrindən biri olan, xüsusilə Avropa Birliyi üçün alternativ bir enerji dəhlizi yaratması baxımından strateji əhəmiyyətə malik TANAP layihəsi planlaşdırılan qrafikə uyğun olaraq tam vaxtında və proqnozlaşdırılan ilkin investisiyanın 45 faizinə qənaət olunaraq başa çatdırılıb.

TANAP 16 milyard kubmetr olan mövcud ötürücülük gücünün əlavə investisiyalar hesabına 31 milyard kubmetrə qədər artırıla biləcək şəkildə

layihələndirilib. Sonrakı illərdə isə ölkənin digər təbii qaz yataqlarından əldə edilə biləcək əlavə hasilatla Azərbaycan, xüsusilə Cənub Şərqi Avropa ölkələri üçün çox əhəmiyyətli bir qaz tədarükçüsü olacaq.

Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi bu gün Azərbaycan, Türkiyə və Avropa İttifaqını bir-birinə daha da yaxınlaşdırır və təqdim etdiyi potensial ilə global enerji geosiyasetini yenidən formalaşdırır. Bu xüsusiyyəti ilə TANAP gələcəkdə planlaşdırılması nəzərdə tutulan enerji layihələri üçün də baza rolunu oynayır.

Prezident İlham Əliyevin çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, enerji və nəqliyyat layihələri Cənubi Qafqazı transformasiyaya uğradıb, regionun iki ölkəsinə - Gürcüstana və Azərbaycana əlavə maliyyə ehtiyatları əldə etməyə imkan verib, ölkələrimizin beynəlxalq tərəfdaşlıq qarşısında əhəmiyyətini artırmağa imkan yaradıb.

Azərbaycanın təşəbbüskarı və müəllifi olduğu nəhəng enerji infrastruktur layihəsi olan Cənub Qaz Dəhlizi hazırda dünyada inkişaf etdirilən ən kompleks təbii qaz boru kəmərləri zənciri kimi qiymətləndirilir. Avropa İttifaqı üçün prioritet enerji layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizi ilk dəfə olaraq Xəzər regionundakı qaz təchizatını Avropa bazarına birləşdirməklə bütün regionun enerji xəritəsini dəyişdirir. Bu baxımdan adı çəkilən dəhliz dünya neft-qaz sənayesində ən mühüm və iddialı layihələrdən biridir.

TANAP marşrutu sosial-iqtisadi əhəmiyyəti ilə Cənub Qaz Dəhlizinin önəmli həlqəsini təşkil edir. Bununla yanaşı, Azərbaycanın "Şahdəniz-2" yatağından çıxarılan təbii qaz TANAP-ın da yer aldığı Cənub Qaz Dəhlizinin son hissəsi olan Trans Adriatik Boru Kəməri (TAP) bağlantısı ilə artıq Avropaya çataraq dünyanın bu regionunun enerji təchizatı təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verir.

Sonda onu da xatırladaq ki, TANAP vasitəsilə bu il yanvarın sonuna qədər Türkiyəyə tədarük edilən təbii qazın miqdarı 14,5 milyard kubmetrə, Trans-Adriatik Boru Kəməri (TAP) vasitəsilə Avropaya ötürülən qazın miqdarı isə 9 milyard kubmetrə çatıb.

Türkiyə, Yaxın Şərqi və Avropanın "ən yaxın və geniş təbii qaz kəməri" ünvanına malik olan TANAP Azərbaycanın "Şahdəniz-2" yatağından hasil edilən təbii qazı Türkiyə marşrutu ilə daşıyaraq TAP bağlantısı ilə Avropaya çatdırır, beləliklə, enerji təchizatı təhlükəsizliyinə və iki ölkənin enerji sahəsində brendləşmə prosesinə mühüm töhfə verir.

"Xalq qəzeti"

